

A' ROMAI TSASZARI ÉS AP. KIRALYI FELSÉG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBÖL Pénteken 25 Májusban 1792.

Belső Tudósítások.

Az első és hideg szél-veszes, sőt hóharmatos Aprilis után egy kellemetes Májussal hízeldik vala *Béts* magának; de megtsalattaték; mert még az idén kevés kellemetes Tavaszi napokat szemléltünk — máig-is első és hideg szeles idők járnak. — Ezt a' hirt a' Budáról jött Levelek' szájából éppen így veszsük: sőt többet irnak sok helyekről; mert *Pesth* V-megyének a' Jászok felől való széleiben sok helyt, ezen hónapnak elején, olly nagy jég-első húllott, hogy 3 napokig-is a' mezőkön olvadatlan maradott. A' *Karpatus* hegyeiről pedig az a' hir szármozott, hogy az egy néhány napokig tartott *Májális* havazás fejer inget adott volna ezen hegyekre; a' honnan éppen nem tsuda,

tsuda, ha nem a' leg-kellemetesebb tavaszi nepjaink vagynak.

Tegnap nyittatának-meg *Bétsben* a' játék-néző Házak, tegnap szollalának - meg a' halotti gyászos szomorusággal meg-némúlt Muzsikák; mellyből azt vélhetjük, hogy a' Budai Koronázás alatt ezek annál inkább nem fognak némáknak maradni.

A' mostan el-kezdődött Frantzia háboru alkalmatosságával, egy ezen hónapnak 16 dikán költ, és az Oroszágok *Dicafteriumaival* közlött Udv. Rendelése szerint azt méltoztatik ő Felsége kegyelmesen parantsolni, hogy azok a' közönséges Könyör-gések, mellyek hajdon a' háborunak idején szokásban valának, a' mi fegyvereinknek meg-szenteltetésekért megint el-kezdődjenek, és az e' végre szolgáltatandó Szent Misékért való *Collecták* nem külömben.

A' *Vurmzer* Húszár Serge a' múlt Szeredán reggel itt mene keresztül Frantzia Ország felé.

A' *Pesten* fekvő *Gyulay* Magyar Serge, mellynek a' háborura menni már parantsolatja vagyon, igen szerentsésen járt a' napokban. Ezen Seregnek minden Tisztjei lovat kaptanak a' Mező-Hegyesi K. Ménesből olly fel-tétel alatt, hogy az egész Háboruban szolgáljanak velek, ha pedig valamellyik meg-talál döglenni, azért 31 r. forintot fizessen azon Tiszt. Ezen hónapnak 17-dikén 90 lovak tzedula vonással osztattak-fel ezen Seregnek Tisztjei között. — Ezen hónapnak 18-dikán a' fő Hertzeg *Ferdinánd* Vasas Serge Budára, a' Koronázás pompájára meg-érkezett. — A' F. Palatinus *Bandériuma*, az az a' Pest V-megyei Nemesség, a' Palatinus mellett, a' Koronázás alkalmatosságával te-jendő Gálára és szolgálatra magát ujra fel-forma ruházta és készítette.

Ő Felsége, Istennek hálá, valamint az egész F. Kir. Udvar, ezen sok véletlen szomoruságok között-is igen friss egélségben vagyon — és a' maga né-pének

pének bődögittásáért éjjet napot edgyé téfzen, oly nagy Atyai indulattal kíván szorgalmatoskodni ezeknek hasznokért.

A' *Kolosvári* Tudositások szerint, itt olly nagyon hozzá kezdettenek az építéshez, hogy ha egy Kőmivesnek 12 keze volna is, mint a' *Klimius* fa emberének, mindeniknek hasznát vehetné; de nem tsak az, hogy a' Mester-ember szük, hanem e' mellett a' kik vagynak-is, a' lakasoknak gyengébb oldalakat, és az építésben való tudatlanságokat jól tudván, olly drágán épittenek, hogy itt a' hol a' *Matériale* fél-ollyan drága lints, drágábbba kerül az épület mint Bétsben.

A' *Budai* Ország Gyülésének nagy *Deputátzio*-ja ma, vagy holnap váratik *Bétsbe*, melly a' Fels. Királyt, Királynét, és az egész F. Kir. Udvarat Koronázásra fogja meg-hivni.

Nagy-Tapoltsánról (Nyitra Vármegyéből), Májusnak 8-dikán. — „Ma, dél előtti 10 óra tájban olly szörnyü nagy tűz támadt ezen Mező Városban, hogy 174 házak és tsürök lettek lángok' prédájává. Egy deli termetü zsemlye-sütő, egész familiájával együtt a' házába égett. Sok marhák, és a' *Nassau* Vasas Regementjebéliek' lovai-is oda égtek. Nagy kárt vallottak Gr. *Traun* Urak-is, a' kik itten földes Urak. „

Minden órán nevezetes hireket fogunk hallani Belgiumból; mivel Hertz. *Albert* és Feldm. *Bender* meg-erősített Sereggel kívánnak *Lafayettének* egy *vitet* adni.

A' *Frantziák* a' *Sárdiniai* Udvar ellen-is hadat izentenek.

A' *Spanyolok* ez előtt 2 esztendővel valami ahoz értő hajós embereket küldöttek volt Napnyugoti Amerika Északi részeire, az itt lévő még eddig nagyobbára isméretlen vidékeknek jobban lehető megismerése végett. Ezek a' hajósok a' magok útjokat igen szerentsésen meg-tévén, már most *Cadiaban* ismét 8 hajóknak ki-készítését parantsolta a' Spanyol Király, mellyek a' roppant Spanyol tengeri birodalmaknak külön-külön határ szélei felé indulván, a' Föld le-írásához és a' Természeti dolgokhoz jól értő embereket fognak ezen helyekre vinni, kik minden helyeket, és ezeknek Természeti, és Politikai környül-állásaikat le-fogják irni.

Romából ezt irják, hogy az I-ső Frantzia Nemzeti-gyűlésnek ideje alatt ezen Gyűlésben a' Szent Széknek leg-hivebb barátja akkori *Abbás*, most pedig már *Nicéai* Ersekké lett Monsignor *Maury*, Májusnak 4 dikén a' szokás szerint a' maga hitének vallását le-tévén, és az után jövendő-béli hivatalához tartozó hiveségét hitével meg-petsételé. — — Még ekkor tehát nem indult vólt-el Romából *Frankfurt* felé a' Romai Király valófztására, mint Pápa Nunciusa.

Lengyel Ország. A' Pápa ő Szentsége engedelméből, a' Lengyel Királynak eddig Május 8-dikán esni szokott neve napja, az idén 3-dikra tétetőd-vén vilfzá, u. m. az ujj *Constitutionak* innepe napjára, ezen két innepek együtt a' leg-nagyobb pompával és örömmel szenteltetének-meg.

Hogy a' Lengyelek ellen az *Orosz* Tsászárné 3 Vezéreket rendelt vólna, kik 150 ezer emberekkel három felől ütnének Lengyel Országra, ezt az igaz hogy irják: de nintsen jobb dolog, mint az, hogy nem mind igaz a' mit meszfzünnen irnak. — — Vagynak olyan emberek, kik azt tartják, hogy az *Orosz* Tsászárné azt, a' mit a' Frantziák dolgában eddig tselekedett, tsak azért tselekedte vólna, hogy Prufzizia és Austria a' Frantziákkal hadba elegyed-vén, az alatt az *Orosz* Tsászárné a' maga Lengyel szomszédival közelebbről traktálhasson a' „szerint”,
a'

a' mint a' környülállások fogják kivánni, szép szóval, vagy fegyverrel. A' dolog bizontalan: de nem olyan hogy igaz ne lehetne. Hanem azt bajos elhinni, hogy az Orosz Tsászárné az ujj Lengyel *Constitutiót* egészen el akarná rontani, hanem ha talám arra tzelezná, hogy az Europai mostani ujjítások között semmi-is meg ne maradhasson.

Akár mi-némü szándéka légyen pedig az Orosz Urvarnak a' Lengyel Constitutio iránt, nintsen bizonyosabb mind az, hogy a' Lengyelek többnyire a' magok ujj Constitutioja mellett, a' Királlyal edgyütt a' bámulásig buzognak, melly e' következendő [ujjabb tudósításokból világos: — *Varsoból* Máj. 11 dikén ezeket írják. Itt az Oroszok bé-ütésitől még máig-is nagy a' félelem, és az ellenek való álhatásra nagyok a' készülétek. Az Ország Gyűlése-is nagyobbára azon való tanátskozással foglalatoskodik, mi módon oltalmazhassa az Országot leg-jobb módon. A' Király tanátsa sokakkal edgyütt ez, hogy egy különös hadi Commissió állittassék-fel, melly a' háboruhoz tartozó minden dolgokat jó rendel folytassa, és hogy a' Sergek 100 ezerre pótoltaassanak-ki.

Az Ország Követei között — (Lengyel Országban az Ország Gyűlésén jelen lévő Deputátusokat, Ország Követeinek nevezik) — edgyik Máj. 1-ső napján fel-álván hofszas erősségekkel akarta a' régi és ujj Historiákból meg-mutatni, melly veszedelmére légyen az az Orzágnak, ha egy ilyen különös hadi Commissió fel-állittatván, ennek a' Király fejévé tétetnék; mivel ez által a' hadi erő könnyen az Orzágnak és a' hazafiak szabadságának el-nyomattatására fordítódhatnék. Végre azt javasolta ez a' nagy Lengyel Orátor, hogy az ő elejeket kellene követnie, kik a' magok szabadságaikat Királlyaikhoz való szüntelenül tartott gyanuskodások által oltalmazták. (Jeles maxima a' mái világban! — hogy a' Nemzet ne bizzék a' maga Királlyába. Hát ez hogy bizhatik az után a' Nemzetbe?)

Potocki a' Lublini Követ-is meg-lehetősön felelt ezen ellenvetésekre: — „Hogy lehet — ugy mond — a' rofznak a' maga kút-fejében, az az, a' mi mái veszedelmünknek a' régi idokban keresni orvaslását. A' mit akkor szabadságnak neveztünk, a' re-kefztett bennünket leg-nagyobb rab-szolgaság alá. Most egy majd más Hatalmaságnak estünk alája. Hol egy, hol más részeit vesztettük-el Országunknak, 's egy egy külső Ministernek tótorsága és parantsolatja alá kéntelenítettünk magunkat alája adni. Még el sem mentenek az Orzágnak minden részeiből az ujj *Constitutionak* meg-hálálásáért a' Királyhoz bé-jött Deputátusok, 's még-is vagynak már közöttünk olyanak, kik a' régi Rendtartásoknak vissza hozása felől beszélleni mérészelnek. „ — De felelt utollyára maga a' Király is: kinek szovait — ha szintén a' dolog minket Magyarokat nem illetis — tsak azért is jó szivvel olvashatjuk, hogy egy jó Királynak tulajdonságait, és azt is meg-mérjük belöllök, hogy egy Király, a' ki atya a' maga népének, mi módon tudja annak jóvát, minden előre való készület nélkült, tsak ugy, a' mint a' szavak az ő szivéről szájára jönnek, oltalmazni.

„Én — ugy mond a' Király — fel-tettem vólt magamban, hogy a' mái ülésben ne beszéljek; mert egészen végig akartam halgatni, kik hogy itéljenek a' meg-erősítés végett kérdésbe jött Hadi Commissió iránt? — a' mellynek jóvaslását annyival kevesebbé lehet nékem tulajdonittani, hogy azt az előtt, még ezen Gyülésbe bé nem jöttem, nem is olvastam vólt. De azon beszédek, mellyek engemet nem ugy mint Királyt, hanem mint egy hazája boldogságának kívánásán kívül semmi egyéb indulatot nem ismerő Polgárt illettenek-meg 's a' t. — nem engedik hogy tovább halgassak. „

„Éngemet, a' ki szabad Országban születtem, semmi bámulásra nem indit az, hogy a' drága szabadságot minden némű meg sértetődésektől olyan gondoson félteni látom. Természete ennek magá-

magának a' gyanuság. Ezért, a' gyanuskodást és félelmet el-áruló beszédek és gondolatok, engemet meg nem bántanak. Kötelessége az a' Nemzet Re-præsentsainak, hogy szentül vigyázzanak arra, a' mi réájok bizatott. De ez a' sz. kötelesség, a' szabadságnak oltalmazása, nállam sem idegen. Az egészsz *Haza meg-bántása bünének* tartanám azt, hogy egy Istentelen kéz, ezen szent, és az egészsz Nemzetnek öröme és helybe-hagyása által bé vétett Constitutiót illesse. Én — egy 60 esztendő Király, kinek semmi örököse nintsen, kinek legkisebb önnön haszon-kereső tzellya nem lehet — én egy ilyen Király vagyok az, ki ezen szempillantásban néktek azt mondom, hogy ha nem vólnék is szerzője ezen Constitutionnak, ha az tsak én előmbe adatott vólna, és ha én annak jóságát meg-ismérvén, réá meg-esküdtem vólna — soha engemet attól való el-állásra semmit réá nem vehetne. „

Végre meg-mutatta a' Király mely erősen öszve légyen az ujj Constitutió a' fel-állitandó hadi Commissioval köttetve, és hogy a' Királynak az által adatandó hatalomtól melly igen nem lehetne félni: — A' Királynak — ugy mond — nem léfzen hatalmában olyan parantsolatot ki-adni, mellynek egyik Minister nevét alája nem irta, a' Ministerek pedig a' Nemzetnek tartoznak számadálsal: — 's mitsoda Minister vólna az, a' ki az Udvarnak parantsolatját, az Ország Gyűlése parantsolatjának elejébe tehetné, holott az Udvarnak már az ujj
Con.

Constitutió szerint semmi jószága és egyéb java nintsen a' ki-olztogatásra, minden Nemzeti gazdagság és hatalom ellenben az Ország Gyűlésének vagyón által adva, a' hibás Ministereknek büntetésére, az érdemeseknek pedig meg-jutalmaztatására., — —
 Tsak ugy láthatjuk, hogy erősebb fundamentomon állittatott - fel a' Lengyelek ujj Constitutzioja, mint a' Frantziáké.

Brüszszelből ezeket írják. — *Boliö* ismét el-ejtett a' Frantziák között valami 5 vagy 6 százig valót: de ennek körül-állásairól még nintsen bizonyos tudósításunk. —

Akkor tályban midön a' *Rochambeau* vezérlése alatt lévő Frantzia Generálisok u. m. *Biron* és *Dillon*, *Mons* és *Dornik* mellől vízfzáz verettenek, már ekkor *Lafayette* sem meszse járt *Namur* mellől. Az allatta lévők között egy 3000 fejekből álló *Sergeske* már jól meg-fészkelte vólt magát *Bouvines* mellett, a' hol 2 vagy 3 Húszárjainkat el-ejtvén, vagy négyet el-vittének életben. — Apr. 30-dikán estve a' leg-jobb reménységgel várta *Lafayette* a' maga *Namur* ellen tejendő probájának jó ki-menetelét, midön éppen azt a' reméntelen tudósítást vé-szi *Rochambeautól*, hogy Gen. *Biron* és *Dillon* az *Austriaiaktól* vízfzáz verettenek, és hogy *Dillont* a' meg-mérgelődött Frantzia nép öszve vagdalta, és az egy néhány el-fogatott *Austriai Jágereket* is ke-gyetlenül meg-ölte. — Vévén *Lafayette* ezen hirt, *Namur* ellen való szándékát fel-hagyta, Sergeit bátorsá-

gos táborba szállította, és az óltától fogva nyugszik. Az Auszriai el-fogatott Jágereknek meg-ölettetésekről pedig azt a' tudositását küldötte *Párisba* a' hadi Ministerhez: — „ hogy az el-fogatott Auszriai katonáknak meg-ölettetése hasonló a' világon a' leg-vadabb ember-evő Kanibálok tselekedetéhez, melly leg-példásabb büntetést érdemel, és azoknak meg-büntetésére, a' kik ezt tselekedték, nem az ellenség ösztönözi a' Frantzia Nemzetet, hanem az egész Frantzia tábor. „

Hogy a' Frantzia Nemzeti-gyűlés maga-is nem jó neven vette legyen az el-fogatott Auszriai katonáknak minden ki-pallérozott Nemzeteknek törvénye ellen lett meg-ölettetését, bizonyítja azon végzése, mellyet az el-fogatott ellenséggel való bánás iránt erősített-meg, és a' mellynek summája ez: — „ hogy ezeket, egész fogságoknak ideje alatt, mint valóságos Frantzia Polgárokat tartozik a' törvény oltalmazni — hogy ezek közül fogságának ideje alatt mindenik olyan fizetést végyen, mellyel, rangjához képest el-fogattatása előtt hazájában élt — ha őket valaki meg-bántja, éppen azzal a' büntetéssel büntettetik, mintha valóságos Frantzia Polgárt bántott volna-meg — a' fogjok tartoznak meg-esküdni, hogy az ő lakásokra ki-rendeltetett helyet önként el-hagyni nem fogják — ezen hely mellől csak két órányira lészzen szabad el-távoznok — a' melly fogoly ezen esküvést vagy le-tenni nem akarná, vagy le-tévén meg-szegné, fogság alatt tartatik. 's a' t.

A' Frantzia Nemzeti Gyülés, meg-ijjedtt vólt, a' Fr. Sereg' első Szerentsétlenségeinek értésére; hanem Minister *Dumourier* azzal biztatta a' Gyülést, hogy még azok a' Szerentsétlenségek nem óltják el a' bátorságnak tüzét, ollyatén négy millió fel-fegyverkezett Emberekben, a' kik a' Szabadságnak kellő tetejére léptek.

A' *Frantziák* és az *Austriai* Sergek között most is gyakran esnek aproság portázások, sőt egy Brüszi ujj hir szerint a' *Boliö* Sergei ismét meg üzték *Mons* mellett a' Frantziákat, és fokot hoztanak közüllök fogságra, mellynek alkalmatossággal a' Belgiumban lévő kevés *Wurmzer* Húszárok is különösen ki-mutatták bátorságokat. Melly ha bizonyos, és valamit érő történet lészzen, kétttség kívül hiteles tudósítást fogunk rolla venni.

Elegyes Tudósítások.

Gedellö 17-dik Máj. — „Még a' mi Emberek Társaságán kívül élő Gulyásaink-is F. Palatinusunk alatt meg-szelidülni kezdenek. Ugyan-is meg-értvén ezek, hogy F. Palatinusunk *Mező-Hegyesi* útját H. *Graschalkovits Orkény* nevü pusztáján venné keresztül, a' *Kiss Tamás* Pusztai Ispány igazgatása alatt, nyóltzan, zsiross fekete ruhában, süvegeiket zöld ágokkal és hoszszú száru pipákkal fel-ékesítvén, 'Salangos nyereg szerzámos Paripákra ülének, és F. Palatinusunk eleibe menének. — Meg-érkezik tsak hamar a' F. Palatinus 8 Hintókkal, 's az első Hintóbéliektől azt tudakozzák vala: Ki légyen a' Palatinus? Erre H. *Koburg* azt felelvén, hogy az ő utánna jövő Hintóban vólna,
sebess

sebess vágtatva ide nyargalának, és minekutánna süvegjek meg emelítésével köszöntették volna ő Felségét, a' Hintó előtt a' Pufztának Ispánnya magánoson, utánna a' 6 zsiros Gulyás, ezek után 2 Pufztai Csözök frissen rendbe szedvén magokat — a' Csözök réz-fokoszaikat (Tsákány) kezeikben fel tartván, a' Gullyások pedig ostorjaikkal a' tsattagatást, durrangatást el-kezdvén, a' Határnak edgyik szélétől fogva a' másikig olly tsattagtatással kisírik ő Felségét, hogy mind a' F. Palatinus, mind Hazánkuk egy néhány vele lévő Nagygyai és Vezérei, tellyes meg-elégedéssel szemlélték ezeket, és a' F. Palatinus nékik meg-köszönte. — — Lám Kedves Kurir, hogy azon emberek-is, kiktől ez előtt mint egy ifzonyodtanak, most azok-is ő Felségek Sziveket meg-nyerni igyekeznek.

Valakik tsak *Budáról* és *Pestről*, az ólta Béts-be jöttek, mi-ólta *Budán* a' Nemzeti jádzó Szin ki-nyittatott, és a' Nemzeti Társaság jádzódik, minnyájan egy szivvel és szájjal erősítik, hogy ezeu Társaság olly tökéletesen játzodik, mintha minden jádzó személlyei gyermekseégektől fogva abban a' tudományban gyakorlották volna magokat. Egy Erdélyi özvegy, kényes és kevély Uri Afzszonyt játzodott nem régiben edgyik a' Fejér-személlyek közzül, mellyen bizonyos Erdélyi Urak jelen lévén, bámulták, mitsoda tökéletesen tudta játzodni. Ez, nem tsak nyelvünknek, hanem erköltseink' palléroztatásának - is első és hathatos Oskolája.

Ezen Nemzeti Jádzó-szini Társaság' meg-edgyezett akaratjából szabad bé-menetel engedtetik a' Jádzó-színbe — 1.) mind azoknak, a' kik vagy fordítás által, vagy annál inkább eredeti munkájjal segittik a' Társaságot. — 2.) Mind azoknak, kik ezen Társaság hofzszas perlekedésének és abból származott sonyoruságának egy darabig részesei vóltanak, de bizonyos környül-állásaik miatt, vagy most közelebbről, vagy akármikor es előtt

előtt kénytelenítették magokat a' Társaságtól elvonni.

Sopronból. — A' közelebb múlt hónapnak utolsó napján a' *Soproni* Ev. Kollégyomban önként öszve-állott Magyar nyelv-mivelő Társaságot s a Hazafiui buzgó szorgalmatosságának olly remekét adta, melly a' jelen-valókat repeső öröme indította. Azt vitte ugyan is ezen Társaságot s a végbe, a' mi ezen mi V-gyénk Anya Városában még eddig soha sem történt, hogy t. i. Anyai nyelvünkön, közönséges helyen szomorú játék játszódassék. — Ezen Társaságnak egy nagy reménységű Tagja N. *Lakos János* Ur maga választotta a' Haza Historiájából egy szép szomorú történetet, és ebből maga készítette egy szomorú játékot, mellynek Titulusa e' vala: — „*Hunyadi Lászlónak ifju korában történt méltatlan halála.* Ezen játékot készített 's megnevezett Ur még a' maga életének 20-dik esztendőjéig is el alig érte, és a' tőle 's általa készült szomorú játék mindeneknek kedveket megnyerte. A' jádzó személyek 14-en vóltanak; a' játék 5 felvadásokra vala felosztva, és ennek játszódása 3 óráig tartott. A' Gróf *Piátsevits* Játeknéző helyében tartatott a' játék, és a' játéknézőknek számok igen nagy vala. Egy szóval egy illyen plántájában lévő Kiss Társaságot s a' maga buzgó Hazafiui szorgalmatosságának köztünk olly eleven remekjét adta ez által, hogy mi édes Anyai nyelvünk jövőben nyilandó virágit tsak ebből is érzékeny szívvel képzeltük, és a' következő időktől sokat reménylünk.

Az idő folyásáról is valamit. — „Tájunkon az Aprilisi 2 izben vólt hives éttzaka sok károkat tett; a' Gazdaszszonyoknak plántájok körül tett előbbi fáradságaikat gyümöltstelenné, a' ki-virágzott gyümöltsfákat pedig meddökké tette: *Bachus* Uram' számára jó előre alkalmasan bé-szüretelt, de nem köszöni-meg néki. A' Tavaszi vetéseket nagyon meg-sanyargatta; de az attól fogva járt kellemetes tavaszi napok, és a' tegnapi 's mai szép

zsiros

zsíros első, van reménység, hogy helyre hozza. A' közelebb le-folyt egy néhány száraz esztendőben a' mi *Réptze-mellyéki* rétjeinken igen kevés széna termett vala, nem annyira pedig a' szárazság, mint az e' miatt igen el-tenyészedett *zöld szötszők* (itt ezeket-is hibáson *Sáskáknak* nevezik) miatt, a' mellyek kivált a' dombosabb rétek' fűvét, 's utobb még a' tavaszi vetéseket-is, egészízen megemészetették, és most ismét felesen kezdik magokat jelentgetni rét birtokos Gazdáinknak nem kevés szomorúságokra.

Akliban (ez egy 18 házából álló kis világ *Ugotsa* Vármegyében) a' fellyebb való esztendőbe, a' szapora és jó vérű természet, nevezetes jelét mutatta, a' maga rendkívül való bujaságának az által, hogy esztendő alatt három izbe viselősödött meg, tudniillik az időnek három termő szakaszában. Ugyan-is az ott lévő *Aronnak* alma-fája háromszor virágzott és termett, első terhével ugyan 6. másodikkal 12. és harmadikkal számtalan, még pedig mindannyiszor meg-ért és ehető gyümölcsöket. Én magától az említett Isten emberétől hallottam. Lám itt-is ki sül, hogy az alma fa *Éva* fája, mert reá ütött. Jól mondotta a' Pataki Deák: *Nagy Kaukler a' természet ha akarja.*

A' régi Poéták, nevezetesen *Ovidius*, mikor a' fel-fordúlt természetet le-akarták rajzolni, így írták-le, hogy akkor a' föld tsillagokat terem, az egeket szántani fogják, a' viz lángot vét, és a' tűz vizet ereszt, a' barmok a' levegőbe legelnek, és a' madarak jukakba laknak. Nem tudom, ha nem most kezdődik é az az idő, mert egy róka a' Szőlő Vég *Ardai* határba alkalmasint azon leíráshoz szándékozott magát alkalmaztatni. Ugyan-is a' mint némelley oda való és vidék-beli vadászok hitelesen beszélték, egy néhány izbe bizonyos fa-tetejébe találtatott, és ugyan tsak onnan-is szolittatott-le egy érette követtségbe küldetett Posta golyóbis által. Eleinte majd nem tudták mire vél-

ni, mitsóda hosszú farkú ujj-módi madár neme lehet. Ugy kezdtek vélekedni, hogy az a' róka bizonyosan ott foglalta volna - el örökség-képpen, valami mind két ágon lévő maradék nélkül ki-múlt madárnak félzkét. En pedig azt tartom, hogy inkább tojással kereskedő róka lehetett, minthogy az Nem kedvelli az afféle bőjti eleséget. Azonba hasonló példa több nintsen, mert noha én régen mázkalok a' Máramarosi Havasok között mindazáltal medve vagy őz félzket sohól se tapasztaltam. Az állatoknak ilyen nagyra való vágyása nem-is jó jel volna az emberekre nézve, mert e' szerint lehetne tartani, hogy sok szamar vagy ló, a' rajta ülötől vissza kívánná a' költsönt.

Ugyan itt *Ardóba* 21-dik April. *Jupiter* havat kezdett köpködni, és a' föld derekásan megfagyott. A' gyümölsnek mindazáltal nem igen ártott, mellynek azt adják okául, hogy a' Izél a' fagyás előtt le rázta a' virágokról a' vizet. Ezen a' részén *Neptunus* annyit vizelett a' minap, hogy fele sem emberség. A' Tiszán képtelenség volt járni, és sok határokat tenger módra el-öntött. Bár ne avatná ökeme magát a' *Nilus* kötelelségébe, mert jár itt első, nem úgy mint *Egyiptomban*. Külömben mondhatom, hogy ha lehetne-is a' Magyar Országgi folyó vizeket a' kár tételekért valamelly törvényszékre citálni, meg nem nyernök őket, mert mi Magyarok resteljük vizeink partjait regulázni; lám *Hollandia* tsak nem úgy lebeg a' tengerbe mint egy alma, még sints árviz. Nintsen azért egyéb hátra, magunk gondatlansága lévén a' kárnak oka, kanem hogy olyankor azt a' Sententiát mondjuk magunknak a' mit a' *Fedrus Kánya* Királyt választó galambjai: *Merito plectimur*: méltán szenvedünk.

Dolhán Máramaros Vármegyében hitelesen állították, hogy egy sok esztendőktől fogva néma gyermek, a' közelebb múlt Husvétjára az Oroszoknak meg-szollalt, és érthetőképpen kukukkolt. Ez a' történet az együgyük és babonások előtt tsuda,

az Orvosok előtt gyógyulás, a' több elmék pedig úgy vélekednek, hogy annak a' gyermeknek bizonyosan élete módja lett volna a' halgatás, és valóba magam-is azt hiszem és vallom.

Méltó a' megjegyzésre az is, mi-módon gazdálkodnak az ezen a' részben lakó Oroszok a' trágyával. Nékik egyéb kenvérenek valójok nints, hanem málé, kukuritza, törökbuza és tengeri, és ezt a' négyet egy szin alatt vészik, mint — — Ezt következő módon vetik: Ki vétén egy kapa földet a' szántásból, annak gödribe trágyát öntenek, és arra a' szemet, mellyet annakutánna a' ki vett földel bé-takarnak, 's annyit érnek vele, mintha az egész földet trágyával bé-terítették volna. Ezt a' módot javasolni lehet más olyan helyeknek-is, a' hol a' marha kevés, 's következés képpen a' trágya szűken terem. De a' Kunságban, a' hol a' tűzi fát-is öl számra vágják abból, nem követésre való ez a' példa.

Tudományt illető dolgok.

A' Debretzeni N. Külső Tanátsnak edgyik érdeemes és nemes Tagja, N. *Csati Szabó György* Ur egy hasznos Könyvetskét adott az idén a' maga Hazafiainak kezekbe, mellynek homlok-irása ez: *Magyar Országgi Méhes Gazda*; a' ki nem tsak a' Méhekkal való természetes bánásról; hanem azoknak különös nyavallyáiról, meg-esméréséről, meg-orvoslásáról és más hozzá tartozandó dolgokról, *Kérdések és Feleletek* által tanit. *Toldalékul* adván hozzá, az ide való Borok' gondviselésének mester-ségét is.

Ezen Könyvetske a' mi Hazánkban annál szükségesebb, mivel Hazánkbeli tapasztalásokat foglal magában, és olyan 2 dologról tanit, mellyekben még eddig Hazánkknak vagy egy, vagy más része mindég fogyatkozást szenvedett. — A' Könyv 74 oldalból áll. — kötetlen 12 kr. kötve pedig 20 kr.

kr. az árra magánál a' Szerzőnél. A' Méhekről már sokan irtanak; de a' maga tapasztalásai után senki sem a' mi Nemzetünk közzül, kivált Anyai nyelvünkön — méltó az olvasásra.

Tudófitás.

Öröm vala szemlélni, melly számolsan jelentek meg a' Hazafiak, Pesten a' múlt Aprilisben tartott Könyvek' kótyavetyéjére, 's melly serénnyen vették a' jó Könyveket. Sokaknak kellemetes léfzen tehát ezen hir; hogy, megint Pesten 9-dik Juniusban, és következő napokon, egy néhány száz Német, Magyar, Deák, Frantzia, és más nyelveken irtt külömb - külömb - féle Könyvek; 1759 — 1784 a' Kir. és Septemvirális Táblák Tagjainak bé adott *Információkkal*; némelley *Asványokkal* (*Mineralien*); és számtalan apró ki-mettzett képekkel; Kótyavetye által el-fognak adatni.

A' nyomtatott Katalogust, a' Pesti Hid' Tzedula-házánál (a' hol a' kótyavetye helyét-is megmondják) bé-kötve 4 krajtzáron meg-lehet venni.

Ha mások-is heverő Könyveiket illy módon közre botsáttanak, nem sokára szemlátomást fog-nánk tapasztalni, melly hasznokra légyen a' Hazafiaknak a' Könyvek' kótyavetyéje!